Clodagh Ní Mhaoilchiaráin
Príomhoide Ghaelscoil Bhaile Brigín.

NEAMHORD DE CHUID SPEICTREAM AN UATHACHAIS SA SCOIL LÁN-GHAEILGE AGUS GAELTACHTA

Leagan amach na Ceardlainne

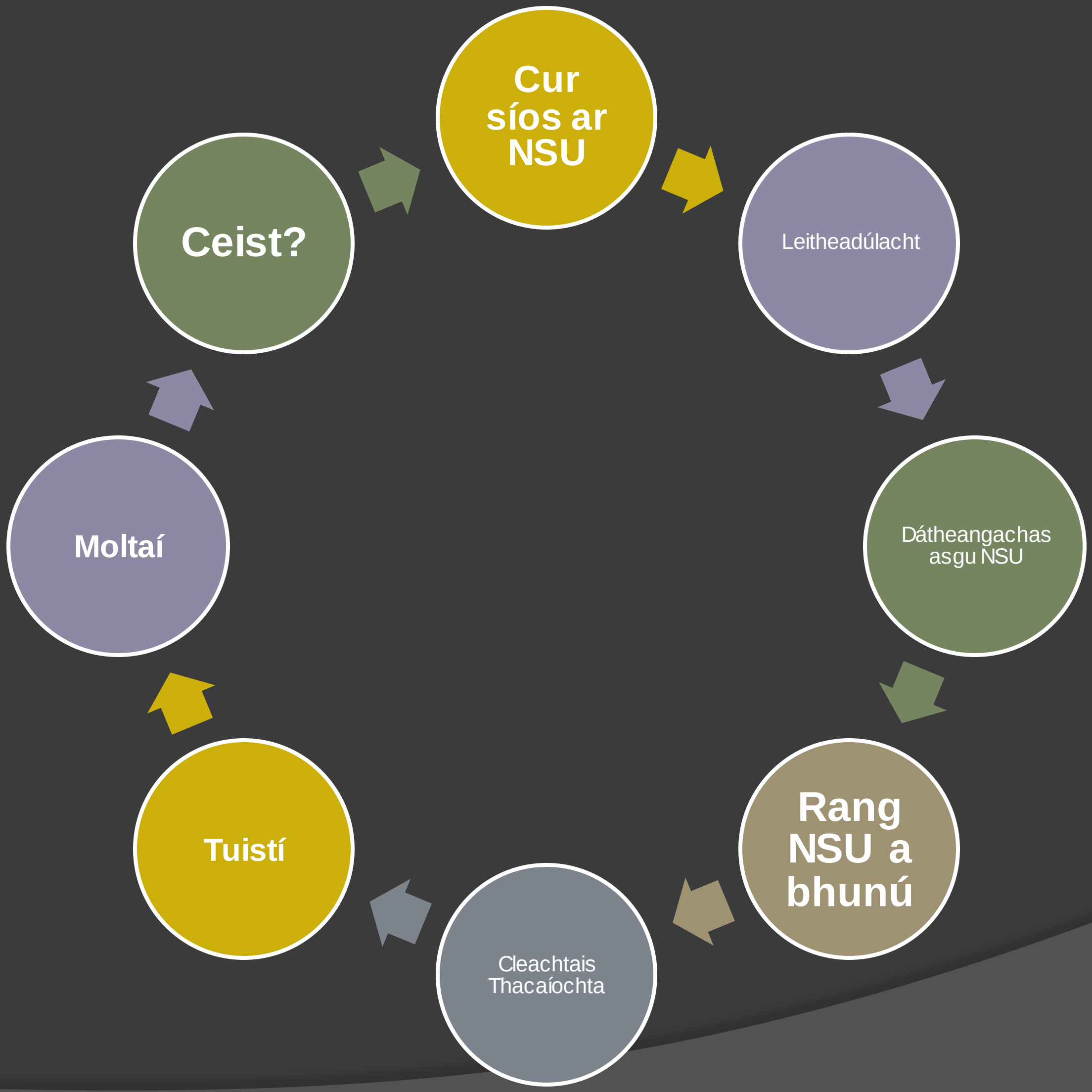

Neamhord de chuid Speictream an Uathachais

NSU úsáidte ag Wing don chéad uair in 1996 (NCSE, 2008)

An Neamhord Uathachais

- 1943 – Kanner, John Hopkins
- “Uathachas Leanbaí”
- grúpa nár éirigh leo forbairt mar is gnáth i réimsí na hidirghníomhaíochta sóisialta agus na cumarsáide agus a d’éirigh trína chéile i gcomhthéasc an athraithe . (ROS 2001)

Siondróm Asperger

- 1944 – Asperger, Vín
- tréithe céanna i ngrúpa páistí, ach amháin go raibh intleacht sa mheánréimse agus go raibh cumas teanga struchtúrtha acu (ROS 2001)

PDD-NOS

- Aithníodh PDD-NOS mar chuid den neamhord sna 80í i bpáistí a léirigh lagú amháin, go leibhéal forleatach, i gceann den 3 Laguithe . (ROS 2001)
- PDD-NOS – Pervasive Developmental Disorder – Not Otherwise Specific (ROS 2001)

Saintréithe na dTrí Lagú

ROS (2001); Hill agus Frith (2003); ROS (2006) DSM-IV

Bac ar Idirghníomhaíochtaí Sóisialta

- easpa tuisceana sóisialta
- easpa feasachta i dtaobh noirm shóisialta
- a bheith neamhfhreagrúil do dhaoine eile

Bac ar Chumarsáid

- lagú nó moill teanga
- deacrachtaí tuisceana/prosóide
- deacrachtaí le teanga phragmatach
- teanga neamhghnách nó athráiteach

Bac ar shamhlaíocht nó ar sholúbthacht.

- deacrachtaí pleanála
- dírithe ar shuim faoi leith
- athghníomhaireacht theoranta

Saintréithe an Dá Lagú

(Lord & Bishop (2015), DSM-V)

Bac Sóisialta agus Cumarsáide

(is gá bac a léiriú i ngach cheann den 3 réimse

- deilíneacht shóisialta agus mhothúchánach
- iompar neamhbhriathartha d'idirghníomhaíocht shóisialta
- forbairt, coinneáil agus tuiscint ar ghaoil agus oiriúnú do chomhthéacsanna sóisialta éagsúla.

Iompar Srianta, atriallach

(4 phrionsabal)

- gluaiseacht, teanga nó úsáid earraí atriallach nó steiréitíopáil
- áitiú ar chéannacht, cloí docht le gnáthaimh, pátrúin in iompar (neamh)bhriarthartha
- Spéiseanna fosaithe faoi leith atá mínormalach ó thaobh fócais agus díocais de
- Hipirghníomhaíocht nó hipighníomhaíocht maidir le hionchur ilchéadfach nó spéis neamhchoitianta i ngnéithe ilchéadfacha den timpeallacht.

Leitheadúlacht

2001 39 rang NSU

(McCoy et al 2014)

2016 – 582 Rang NSU (NCSE 2016)

2018 – 781 rang

2019 +100 sa bhreis

SNU sa chóras LG – 2008

3% de pháistí RSO, NSU (Nic Gabhann (2008)

2016 – 13% de pháistí a bhfuil RSO acu, NSU atá ann. 2ú RSO is coitianta sa chóras LG/3ú sa Ghaeltacht (Barrett 2016)

2011 – 1ú rang NSU I nGaelscoil

2018 – 8 nGaelscoil

5 scoil Ghaeltachta

An Dátheangachas agus NSU

- Easpa taighde in Éirinn
- Fás ag teacht ar an taighde ar bonn idirnáisiúnta le 15 bl.
- Torthaí dearfacha ag teacht chun cinn
- Tábhachtach dúinn, mar oideachasóirí tuiscint a bheith againn ar an taighde
- Tá móramh na bpáistí a bheirtear ina gconaí i sochaí dhátheangach (CDC 2012)– tá méadú ag teacht ar líon na ndaoine le NSU, mar sin tá méadú ag teacht ar líon na ndaoine dhátheangacha le NSU.

Sraicfhéachaint ar an Taighde

Peterson et al (2012)

- Níl difríocht i réimse na tuisceana léascaí, scileanna teanga ginearálta ná aschur foclóra

Ohashi et al (2012)

- Níl difríocht i réimse na teanga glacaí, cur in iúl friostal ná réimse na teanga feidhmní

Sraicfhéachaint ar an Taighde

Kay-Raining Bird et al (2012)

- Níl difríocht i réimse na teanga glacaí ná cur in iúl, ná i scileanna léitheoireachta ná scríbhneoireachta

Reetzke et al (2015)

- Níl difríocht i réimse na teanga pragmataice ná struchtúrtha

Tionchar mheon na nGairmithe

Áfach, tá "…. Prevalent belief in clinical settings that bilingually exposed children with ASDs may experience additional delays in language development" (Hambly & Fombonne 2011)

Gá a bheith aireach faoi seo, go háirithe do pháistí arb í an Ghaeilge a gcéad teanga

Moladh diriú ar theanga amháin

Kamer-Sadlick (2005)

* Chaill páiste amháin a fhéiniúlacht Sínise

* Stop páiste ag glacadh páirte i ndéantús an teaghlaigh nuair a labhair siad Sínis.

Whareton et al (2000)

- Bhí deacrachtaí ag tuismitheoirí nasc mothúnchánach a chruthú leis an bpáiste toisc teanga a athrú

Yu (2013)

- In ainneoin easpa taighde, moltar go minic nár cheart ach Béarla a úsáid

- Ta sé seo ag dul i gcoinne treorach a thugtar do theirpeoirí urraim a thabhairt do chultúr agus teanga an teaghlaigh

Jegatheesan (2011)

- Clanna ag ceilt teanga an bhaile ón teiripeoir

- Iarraidh ar thaighdeoir dul i bhfeidhm ar chinneadh clainne

“If I sent him to a Gaelscoil, I was setting him up for failure”

“It was totally against advice, but, yeah, I knew it was the best place for him”

“It’s very upsetting, it’s always in the back of your mind that a professional said don’t do it..it’s really weighted”

Moladh gan freastal ar an gCóras LG

(Ní Mhaoilchiaráin 2017)

“You’re so dependent on them, what they’re telling you – you just feel lost”

“our relationship nearly broke down”

“She actually did come back about a year later and said that she’d been on a seminar, she apologized and said you know, you were right, you went with your instinct”

Rang NSU a bhunú
Ceisteanna comónta ó scoileanna

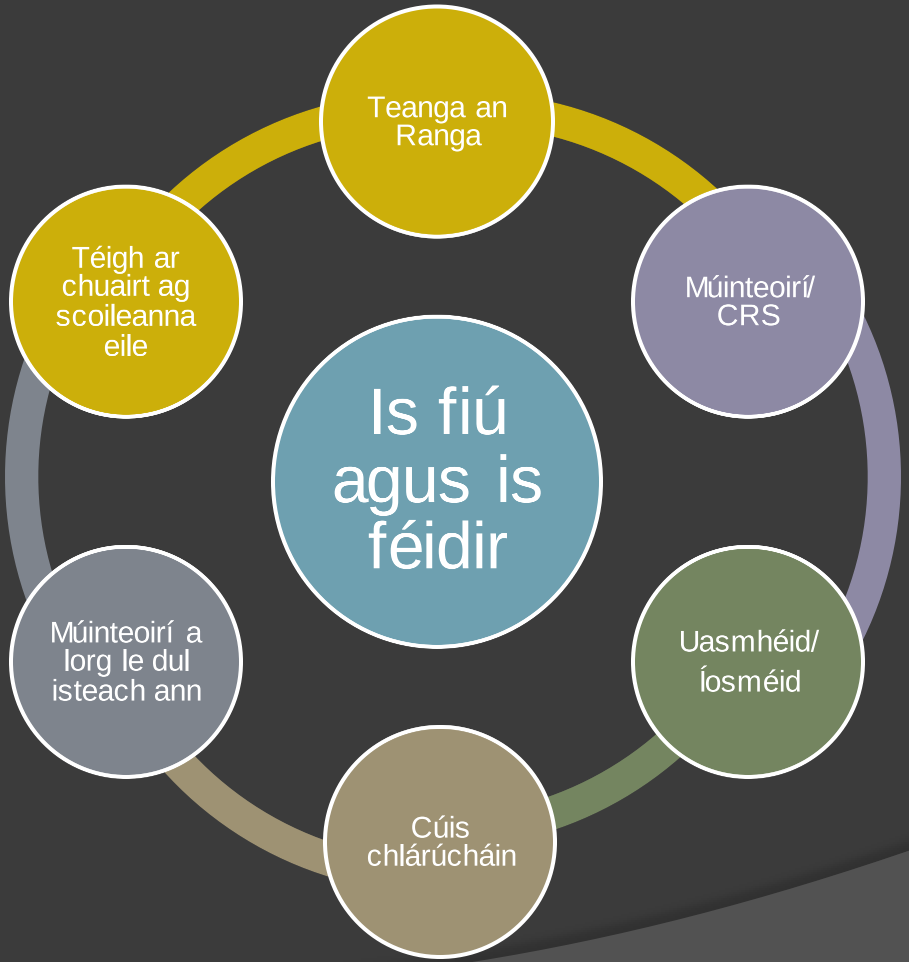

Bunphrionsabail na huileghabhálachta

- Micléinn agus foireann a luacháil go cothrom
- Rannpháirtíocht na ndaltaí a mhéadú i gcultúir, i gcuraclam agus I gcomhphobail na scoileanna áitiúla
- Ag laghdú na gcontasc do rannpháirtíocht an uile dalta
- Ag foghlaim agus ag forbairt
- Ag breathnú ar difríochtaí idir scoláirí mar acmhainn chun tacaíocht a thabhairt don fhoghlaim, seachas mar bhac le sárú.

Bunphrionsabail na hIdirghabhálachta

- Ag aithint cearta gach dalta oideachas a fháil go háitiúil
- Ag feabhsú scoileanna do mhúinteoirí, chomh maith le daltaí
- Ag cur béime ar ról na scoile i dtógáil pobail agus ag cothú luachanna
- Ag cothú gaoil idir scoileanna agus pobail
- Ag aithint gur gné amháin de shochaí uileghabhálach é an scoil uileghabhálach
- “ inclusion…increasing capacity of schools to respond to the diversity of students in their local community in ways that treat them all of equal value (Slee, 2001)

Cleachtais Thacaíochta

Ionchar Teanga	Am proiseála	Struchtúr an Lae
Bog	Spéiseanna Speisialta	Timpeallacht an Ranga

Cleachtais Thacaíochta

- Áit chiúin
- Áiseanna Concréideacha
- Ionad Oibre Aonarach
- Rialacha soiléire, aontaithe
- Rang speisialta - gaol idir na múinteoirí

Tuismitheoirí

- “Historically many parents have been viewed as peripheral, in some circumstances as obstacles, or even adversaries” (Stoner et al. 2005)
- 99% de thuismitheoirí agus ghairmithe: gá le níós mó tacaíochta agus treorach de dhíth
- Formhór na dtuistí an-mhíshásta leis an bpróiséas imeachta maidir le diagnóis a fháil agus teacht ar thacaíochtaí cuí (ROS 2006)
- Faoin am go dtosaíonn siad leis an gcóras Oideachais, easpa muiníne acu sa chóras poiblí cheana féin

Tuismitheoirí

- Strus sa bhreis ar thuistí
- Cuireann tuismitheoirí an-bhéim agus an-tábhacht ar shaineolas mtrí agus cabhraíonn sé le dea-chaidreamh agus muinín a fhorbairt
- Caidreamh oscailte, laethúil – go minic ní féidir nó níl suim ag na páistí a chur in iúl sa bhaile céard a tharla ar scoil
- Dialann laethúil

Moltaí

- Lorg fianaise nuair a dhéantar aon mholadh
- Dírigh ar fhorbairt scileanna cumarsáide m.sh PECs
- Cinntigh go dtógtar comhthéacs na clainne san áireamh
- Lorg na tacaíochtaí ó na seirbhísí tacaíochta – ó oiliúnóirí/sheirbhísí/chigirí
- Fearas – easnamh ann; lorg, lorg, lorg
- Dualgas orainn ár ngutha a úsáid – muna iarrann muid, ní bhfaighfidh muid

Focal Scoir

- "language development is like distance running – some finish at speed, some finish slower ….there are hurdles but few insurmountable barriers to children reaching whatever bilingual language destination is possible" (Baker, 2007, lch 50)

- An rud is tábhachtaí ná oscailteachas, meon, díogras, saineolas agus toil scoile chun freastal a dhéanamh ar na páistí ós a gcomhair, seachas teanga na scoile

Focal Scoir

- “changing the language of input or even the number of languages in the input will not cure or even improve the child’s underlying difficulty with language” (Kohnert, 2007, lch 143).

- “children are born ready to become bilingual and multilingual” (Colin Baker, 2007, lch 28)